

Η έκθεση των έργων του Γιώργου Μπουζιάνη, στα Ευρωπαϊκά 1982, μέσα από το αρχείο του Αλέξανδρου Γ. Ξύδη.

Η παρούσα έκθεση έχει διπλό στόχο: αφενός, να παρουσιάσει το έργο του Γιώργου Μπουζιάνη μέσα από την αναδρομική *Μπουζιάνης: Έλληνας Εξπρεσιονιστής*, που είχε πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών του 1982 στις Βρυξέλλες, και αφετέρου, να αναδείξει τη συμβολή του Αλέξανδρου Γ. Ξύδη στην επιμέλεια της, μέσα από το υλικό του φακέλου «Μπουζιάνης» που περιλαμβάνεται στο «Αρχείο Αλ. Γ. Ξύδη», το οποίο απόκειται στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Τα Ευρωπαϊκά, θεσμός που ιδρύθηκε το 1969, στόχευαν στην ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε χώρας μέλους της ΕΟΚ (μετέπειτα ΕΕ) και στη συμβολή της στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Το 1982, η Ελλάδα υπήρξε η τιμώμενη χώρα της διοργάνωσης, σηματοδοτώντας την πρώτη της επίσημη πολιτιστική παρουσία στην Ευρώπη μετά την ένταξή της στην ΕΟΚ το 1981 ως το 10ο τότε μέλος της. Οι εκδηλώσεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στο Βέλγιο από τις 30 Σεπτεμβρίου και διήρκησαν δύο μήνες, περιλάμβαναν περισσότερες από τριάντα εκθέσεις στην Αμβέρσα, στην Ασέλτ και στις Βρυξέλλες. Μέσα από αυτές τις εκθέσεις επιχειρήθηκε η παρουσίαση της καλλιτεχνικής παραγωγής στην Ελλάδα από την προϊστορική εποχή έως τη σύγχρονη. Στο πλαίσιο αυτό, οι εκθέσεις αφιερωμένες στη νεοελληνική και σύγχρονη τέχνη περιλάμβαναν τους τίτλους: *Σύγχρονη Τέχνη, Τέχνη και δικτατορία, Νέα Σύγχρονη Τέχνη και Γλυπτική, Τέσσερις Δάσκαλοι, Εικόνες που αναδύονται, Πέντε Παραστατικοί - Ρεαλισμός - Εξπρεσιονισμός*, καθώς και την αναδρομική έκθεση *Μπουζιάνης: Έλληνας Εξπρεσιονιστής*.

Ο ζωγράφος Γιώργος Μπουζιάνης (1885-1959) έζησε και σπούδασε στην Ελλάδα και τη Γερμανία. Από το 1906 έως το 1928 έζησε σε διάφορες πόλεις της Γερμανίας, κυρίως στο Μόναχο. Το 1929, αφότου έκανε ένα σύντομο ταξίδι στη Βιέννη, πήγε στο Παρίσι, όπου και έμεινε μέχρι το 1932. Έπειτα, επέστρεψε ξανά στο Μόναχο και το 1934 επέστρεψε οριστικά στην Αθήνα λόγω της ανόδου του Χίτλερ. Στα χρόνια που έζησε στη Γερμανία προσχώρησε στον γερμανικό εξπρεσιονισμό, καλλιτεχνικό κίνημα που βρισκόταν σε πλήρη άνθιση εκείνη την εποχή, ενώ υπήρξε μέλος των ομάδων *Neue Secession* (Νέα Ζετσεσιόν) και *Neue Gruppe* (Νέα Ομάδα) εκθέτοντας έργα ανάμεσα σε διεθνούς φήμης καλλιτέχνες. Το 1950 συμμετείχε με άλλους Έλληνες καλλιτέχνες στην Μπιενάλε της Βενετίας και το 1956 έλαβε το Α' ελληνικό βραβείο *Guggenheim*. Τομή για την πρόσληψη του έργου του στην Ελλάδα υπήρξε η πρώτη μεγάλη ατομική του έκθεση στον Παρνασσό το 1949 (57 ελαιογραφίες, 23 ακουαρέλες, 15 σχέδια). Τη διατήρηση και ανάδειξη του έργου του καλλιτέχνη μετά τον θάνατό του ανέλαβε ο σύλλογος «Οι Φίλοι του Μπουζιάνη», τόσο μέσα από εκθέσεις, αλλά και μέσα από την έκδοση λευκωμάτων για τον καλλιτέχνη. Τα λευκώματα αυτά παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση. Το πρώτο αφορούσε τα σχέδια του Μπουζιάνη και εκδόθηκε το 1962 και το δεύτερο τις ακουαρέλες του καλλιτέχνη που εκδόθηκε το 1982, χρονιά παρουσίασης του έργου του καλλιτέχνη στα Ευρωπαϊκά. Ανάμεσα στα περιοδικά που αφιέρωσαν άρθρα τους στον ζωγράφο ήταν η *Επιθεώρηση Τέχνης* και ο *Ζυγός*. Την πρώτη μονογραφία για τον ζωγράφο συνέγραψε ο Γιώργος Μουρέλος, καθηγητής φιλοσοφίας της τέχνης, το 1976, έπειτα από παρότρυνση του τότε διευθυντή του γαλλικού ινστιτούτου Οκτάβιου Μερλιέ. Για την προετοιμασία του εν λόγω τόμου ήρθε σε στενή επαφή με τον καλλιτέχνη, παρακολουθώντας τον στο ατελιέ του για δύο έτη. Επίσης, σημαντικό γεγονός για την πρόσληψη του έργου του υπήρξε η αναδρομική του καλλιτέχνη το 1977 στην Εθνική Πινακοθήκη, όπου εκτέθηκαν 155 έργα.

Ο Αλέξανδρος Γ. Ξύδης, τεχνοκρίτης, διπλωμάτης και μέλος της οργανωτικής επιτροπής των Ευρωπαϊκών, ασχολήθηκε τόσο με την επιλογή των έργων του Μπουζιάνη για την έκθεση, όσο και με τον τρόπο τοποθέτησης τους στον εκθεσιακό χώρο. Το ενδιαφέρον του για το έργο του ζωγράφου παρατηρείται μέσα από την προγενέστερη αρθρογραφία του για τον καλλιτέχνη, στην εφημερίδα *Το Βήμα* και το περιοδικό *Ζυγός*. Τα κείμενα που συνόδευαν την έκθεση στα Ευρωπαϊκά του '82 τα έγραψαν οι Ξύδης και Μουρέλος.

Στην έκθεση των Ευρωπαϊκών παρουσιάστηκαν συνολικά 50 έργα του Μπουζιάνη, 16 ελαιογραφίες και 34 ακουαρέλες. Το πρώτο χρονολογικά έργο της έκθεσης ήταν η ακουαρέλα με τίτλο *Πορτρέτο της κ. Κινζε*, χρονολογείται το 1909 και το τελευταίο, ένα χρόνο πριν το θάνατό του, η ελαιογραφία του 1958 με τίτλο *Γυμνό*. Στην έκθεση παρουσιάστηκαν προσωπογραφίες και αυτοπροσωπογραφίες, γυμνά, νεκρές φύσεις και τοπία.

Επιμέλεια Έκθεσης: Δέσποινα Αρβανιτάκη – Περσεφόνη Νικολακοπούλου, μεταπτυχιακές φοιτήτριες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ιστορία της Τέχνης, του Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Επίβλεψη: Ματθιόπουλος Δ. Ευγένιος, καθηγητής Ιστορίας της Τέχνης, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Επίβλεψη του Σχεδιασμού της έκθεσης: Νίκη Πετράκη, υπεύθυνη Εργαστηρίου Σπάνιων Βιβλίων και Αρχείων της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ρέθυμνο.